

**CONSIDERAȚII PRIVIND CREAREA SFATULUI ȚĂRII
ȘI ALEGEREA DEPUTAȚILOR LA CONGRESUL
MILITARILOR MOLDOVENI
Chișinău, 20-27 octombrie 1917**

**CONSIDERATIONS REGARDING THE CREATION
OF THE SFATUL ȚĂRII AND THE ELECTION OF DEPUTIES
AT THE CONGRESS OF MOLDOVAN SOLDIERS
Chișinău, 20–27 October 1917**

Mihai Tașcă,

dr. în drept

Agenția pentru Știință și Memorie Militară

ORCID ID: 0009-0007-6142-1801

e-mail: mihaitasca@gmail.com

CZU:94(478)''1917:355(478)''1917''

<https://doi.org/10.65870/cohorta.2025.1.02>

REZUMAT

Studiul examinează crearea Sfatului Țării în cadrul Congresului Militarilor Moldoveni desfășurat la Chișinău între 20 și 27 octombrie 1917, analizând procedura de desemnare a candidaților și alegerea deputaților. Pe baza documentelor de arhivă, sunt prezentate numărul real de deputați care au făcut parte din Sfatul Țării, numărul și numele celor aleși la Congresul Militarilor Moldoveni, ale celor aleși în garnizoanele militare, precum și ale deputaților desemnați în numele moldovenilor de peste Nistru. Lucrarea demonstrează că procedura de numărare a voturilor utilizată de Comisia pentru alegerea deputaților a fost incorectă. Cercetarea aduce dovezi complet noi, arătând că un deputat, deși ales în cadrul Congresului, nu a fost niciodată validat de Sfatul Țării.

Cuvinte-cheie: Basarabia; 1917; Congresul Militarilor Moldoveni; Sfatul Țării; deputat în Sfatul Țării; Rezoluția despre constituirea Sfatului Țării; Rezoluția despre moldovenii de peste Nistru

ABSTRACT

This study examines the creation of the Council of the Country (Sfatul Țării) at the Congress of Moldovan Soldiers held in Chișinău on 20-27 October 1917, including the procedure for selecting candidates and electing deputies. Based on archival documents, it presents the correct number of deputies which were included in Sfatul Țării, the number and names of those elected at the Congress of Moldovan Soldiers, the

names of those elected in military garrisons, as well as the deputies elected on behalf of Moldovans from across the Dniester. The paper demonstrates that the vote-counting procedure used by the Commission for the election of deputies was incorrect. The research brings entirely new evidence showing that one deputy, although elected at the Congress, was never validated by the Council of the Country.

Keywords: Bessarabia, 1917, Congress of Moldovan Soldiers, Council of the Country (Sfatul Țării), deputy in the Council of the Country, Resolution on the Establishment of the Council of the Country, Resolution on Moldovans from across the Dniester.

PRELIMINARII

O serie de aspecte legate de lucrările congresului militarilor moldoveni de la Chișinău (20-27 octombrie 1917), în cadrul căruia s-a decis crearea Sfatului Țării și au fost aleși deputații militari în primul parlament al Basarabiei rămân și acum insuficient cercetate ori neelucidate până la capăt. Una dintre aceste lacune este lipsa unei analize detaliate a dezbaterilor cu privire la numărul total de deputați ce urmau să intre în componența Sfatului Țării. Majoritatea autorilor care au abordat această temă s-au limitat la reproducerea *Rezoluției privind crearea Sfatului Țării*, fără a reconstitui dinamica discuțiilor ce au condus la forma ei finală și modul în care s-a ajuns la un consens privind repartizarea mandatelor între militari, țărănime, organizațiile obștești și alte formațiuni reprezentate în primul parlament basarabean. S-a ignorat, de asemenea, faptul că propunerea privind crearea Sfatului Țării, formulată în cadrul congresului, a fost supusă la două voturi succesive. În prima versiune, numărul de mandate rezervate militarilor era considerabil mai mare decât în varianta finală adoptată. Totodată, nu a fost analizată în mod sistematic procedura efectivă de alegere a deputaților. Nu s-a remarcat că o parte dintre deputații militari nu au fost aleși în cadrul congresului propriu-zis, iar unii dintre cei aleși nu aveau de fapt statutul de militar. Nu s-au remarcat nici erorile de calcul comise la numărarea voturilor, alegerea în absență a unui deputat civil, precum și cazul unui delegat ales în cadrul congresului care nu a fost validat ulterior de Sfatul Țării.

Prima relatare despre Congresul Militarilor Moldoveni s-a făcut chiar în timpul desfășurării lucrărilor acestuia: numărul din 26 octombrie 1917 al ziarului *Soldatul Moldovan* publicase un reportaj despre lucrările congresului, semnat de ostașul Mihail Minciună. Paginile aceluiași ziar au găzduit materiale despre congres semnate de același autor și în perioada imediat următoare. E vorba de corespondențele apărute nr. 8 din 4 noiembrie, în nr. 9 din 11 noiembrie, în nr.

10 din 19 noiembrie, în nr. 11 din 24 noiembrie și în nr. 12 din 1 decembrie¹. O relatare concisă despre congresul militar publica la 27 octombrie 1917 și ziarul *Cuvânt moldovenesc*², iar la o săptămână după eveniment, o scurtă prezentare a întrunirii militarilor moldoveni de la Chișinău a apărut și în ziarul *Ardealul*³.

Un document-cheie pentru reconstituirea evenimentelor e și procesul-verbal oficial al congresului, semnat de președintele congresului, rotmistrul Vasile Ci-jevschi, și de secretarul acestuia, locotenentul Gheorghe Năstase⁴, redactat inițial în limba rusă și tradus ulterior în română. Documentul conține și semnătura lui Ștefan Holban, care fusese desemnat secretar pentru limba rusă.

Pentru cercetarea de față au fost folosite și o serie de lucrări memorialistice aparținând participanților direcți la eveniment. Printre cele mai relevante sunt studiul *Congresul ostașilor moldoveni din Chișinău*⁵, semnat de sublocotenentul Anatolie Moraru, fost președinte al Biroului de organizare a congresului; volumul *Memoriile mele în legătură cu Basarabia*, elaborat în 1964 de sublocotenentul Gherman Pânteă⁶; lucrarea *În vâltoarea revoluției din 1917-1918. Basarabia autonomă și republica*⁷, semnată de Gheorghe Tudor, în perioada respectivă funcționar. Aceste scrieri reproduc în mare parte varianta română a procesului-verbal oficial, completând-o cu observații și precizări ale autorilor.

O altă sursă importantă este stenograma în limba română a congresului, păstrată în fondul Ion Pelivan⁸ și republicată în nr. 3-4 din 1936 al revistei *Arhivele Basarabiei*⁹. Referințe esențiale privitoare la congres conține și lucrarea primului președinte al Sfatului Țării, Ion Inculeț, *O revoluție trăită*¹⁰, precum și *Moldova dintre Prut și Nistru*¹¹, semnată de Petre Cazacu.

Unii autori postbelici au abordat subiectul congresului militarilor moldoveni dintr-o perspectivă propagandistică, marcată de numeroase inexactități și falsuri. Putem menționa, în ordinea apariției, volumul colectiv semnat de D.I. Antonciuc,

¹ *Soldatul Moldovan*, nr. 7, 1917; *Idem*, nr. 8, 1917; *Idem*, nr. 9, 1917; *Idem*, nr. 10, 1917; *Idem*, nr. 11, 1917; *Idem*, nr. 12, 1917.

² *Cuvânt Moldovenesc*, nr. 94 (27 octombrie) 1917.

³ *Ardealul*, nr. 6 (5 noiembrie) 1917.

⁴ Arhiva Națională a Republicii Moldova (ANRM), F. 727, inv. 2, dos. 18, ff. 1-7.

⁵ Arhivele Naționale Istorice Centrale (ANIC), *Fond personal Pan Halippa*, dos. 93, ff. 1-11.

⁶ ANIC, *Fond personal Gherman Pânteă*, dos. 12, ff. 1-30.

⁷ I. Tudor, *În vâltoarea revoluției din 1917-1918. Basarabia autonomă și republica*, Favorit, București, 2016, pp. 162-166.

⁸ ANIC, *Fond personal Ion Pelivan*, dos. 356, ff. 2-9.

⁹ *Arhivele Basarabiei*, nr. 3-4, 1936, pp. 121-131.

¹⁰ I. Inculeț, *O revoluție trăită*, Universitas, Chișinău, 1994, pp. 99-103.

¹¹ P. Cazacu, *Moldova dintre Prut și Nistru*, Știința, Chișinău, 1992, pp. 287-294.

S.I. Afteniuc, A.S. Esaulenco și M.B. Itkis, intitulat *Rolul trădător al Sfatului Țării*¹², lucrarea lui A.S. Esaulenco, *Revoluția socialistă în Moldova și colapsul politic al naționalismului burghez*¹³, volumul *Sfatul Țării – organ antipopular*, semnat de D.I. Antoniuc, S.I. Afteniuc și A.S. Esaulenco, publicat în limba română în 1984¹⁴ și în limba rusă în 1986¹⁵.

Dintre contribuțiile mai târzii, de altă natură, se remarcă studiul *Ostașii moldoveni. Momente istorice 1917-1918*, semnat de Eugen Holban, fiul lui Șt. Holban, în care sunt prezente și referiri la desfășurarea Congresului militarilor moldoveni¹⁶.

În baza acestor surse, studiul de față își propune să răspundă unor întrebări esențiale: Câți deputați urma să aibă Sfatul Țării în momentul în care se discuta despre organizarea lui? Cum au evoluat dezbaterile privind repartizarea mandatelor pe formațiuni politice și sociale? Câți deputați au fost aleși în cadrul congresului militarilor moldoveni și care a fost procedura exactă de alegere? Câte voturi a obținut fiecare candidat? Câți deputați au fost aleși ulterior în garnizoane? Câți dintre deputații aleși la congres au fost validați și au devenit efectiv membri ai Sfatului Țării?

CREAREA SFATULUI ȚĂRII

Ideea constituirii Sfatului Țării a circulat în discursul public din spațiul dintre Prut și Nistru pe tot parcursul primăverii și verii anului 1917, fiind asumată de participanții la Congresul Militarilor Moldoveni încă înainte de începerea lucrărilor acestuia. Agenda congresului, publicată în numărul din 18 octombrie 1917 al ziarului *Свободная Бессарабия*, includea explicit, la punctul 6 al ordinii de zi, crearea organului legislativ suprem al Basarabiei¹⁷

Streinii porăiesc și se fac stăpâni în gospodăria noastră moldovenească numai de aceea că nu-i stăpânul casei, care să ia un țepoi și să la arate poarta. Acest stăpân, după ce vom hotărî autonomia, poate să fie numai Sfatul Țării¹⁸.

¹² Д.И. АНТОНЮК, С.И. АФТЕНЮК, А.С. ЕСАУЛЕНКО, Б.И. ИТКИС, *Предательская роль „Сфатул Цэрий”*, Cartea Moldovenească, Chișinău, 1969, pp. 63-95.

¹³ A.S. Esaulenco, *Revoluția socialistă în Moldova și colapsul politic al naționalismului burghez*, Știința, Chișinău, 1977, pp. 81-92.

¹⁴ D.I. Antoniuc, S.I. Afteniuc și A.S. Esaulenco, *Sfatul Țării – organ antipopular*, Cartea Moldovenească, Chișinău, 1984, pp. 49-84.

¹⁵ Д.И. АНТОНЮК, С.И. АФТЕНЮК, А.С. ЕСАУЛЕНКО, *Сфатул Цэрий - антинародный орган*, Cartea Moldovenească, Chișinău, 1986, pp. 42-55.

¹⁶ E. Șt. Holban, *Ostașii moldoveni. Momente istorice 1917-1918*, Căpriană, Paris, 1992.

¹⁷ *Свободная Бессарабия*, nr. 141 (18 octombrie), 1917.

¹⁸ *Soldatul Moldovan*, nr. 9 (11 noiembrie), 1917.

Dezbaterile cu privire la instituirea Sfatului Țării au început în a treia zi a lucrărilor, la ședința din prima parte a zilei de 23 octombrie 1917. Începând cu ora 10.00, subiectul a fost abordat de mai mulți delegați, care au formulat propuneri concrete privitoare la numărul total de deputați ce urmau a fi incluși în Sfatul Țării și la distribuirea mandatelor pe formațiuni politice și sociale.

Raportorul desemnat pentru acest subiect, voluntarul Ion Buzdugan, și-a început intervenția cu o incursiune în istoria Basarabiei, amintind, printre altele că, imediat după anexarea din 1812, provincia a avut o scurtă perioadă de autonomie. Apoi, I. Buzdugan a propus ca Sfatul Țării să fie constituit din 100 de deputați: congresul militarilor urma să aleagă 30 dintre aceștia, alți 30 de deputați urmau să reprezinte țărănimea, 30 de mandate să revină organizațiilor obștești și minorităților naționale, iar 10 mandate să fie rezervate partidelor și organizațiilor moldovenești¹⁹. Praporgicul Vasile Țanțu a sugerat ca viitorul parlament să fie compus din 120 de deputați, 40 de locuri urmând să revină militarilor²⁰. Teofil Ioncu, președintele Partidului Național Moldovenesc, a susținut alocarea a 30 de locuri pentru reprezentanții țărănimii.

Deși unii delegați insistau să se treacă imediat la alegerea propriu-zisă a deputaților, președintele ședinței, sublocotenentul Gh. Pântea, a insistat ca, mai întâi, să se aprobe principiul de constituire a viitorului parlament, alegerea propriu-zisă a deputaților urmând să fie amânată pentru altă ședință. A fost adoptată unanim următoarea propunere:

Să se creeze Sfatul Țării pentru ocârmuirea Basarabiei în număr de 120 de deputați. Din partea moldovenilor să fie aleși 84, dintre care 50 din partea Congresului Militarilor Moldoveni. Candidaturile să fie înaintate de fronturi și județe²¹.

Ideea de a atribui 50 de mandate reprezentanților militarilor e consemnată și în reportajul lui M. Minciună²², și în memoriile lui Gh. Pântea²³ și Anatolie Moraru²⁴, și în procesul-verbal din fondul I. Pelivan²⁵ și în procesul-verbal publicat în revista *Arhivele Basarabiei*²⁶. În relatarea sa despre lucrările congresului, M. Minciună menționa că propunerea privind crearea Sfatului Țării fusese aprobată

¹⁹ ANRM, F. 727, inv. 2, dos. 18, ff. 3v.-4.

²⁰ ANRM, F. 727, inv. 2, dos. 18, f. 4.

²¹ ANRM, F. 727, inv. 2, dos. 18, f. 4.

²² *Soldatul Moldovan*, nr. 11 (24 noiembrie), 1917.

²³ ANIC, *Fond personal Gherman Pântea*, dos. 12, f. 10.

²⁴ ANIC, *Fond personal Pan Halippa*, dos. 356, f. 4.

²⁵ ANIC, *Fond personal Ion Pelivan*, dos. 356.

²⁶ *Arhivele Basarabiei*, nr. 3-4, 1936, pp. 121-131.

la ora 12.40²⁷, procesul-verbal oficial fixând însă ora 13.10, când s-a anunțat o întrerupere a lucrărilor până la ora 16.00. La ședința de după-amiază s-a discutat chestiunea agrară, fără a se aborda problema creării viitorului parlament.

Discuțiile cu privire la crearea Sfatului Țării au fost reluate în cadrul ședinței din prima jumătate a zilei de 24 octombrie. Președintele ședinței, rotmistrul V. Cijeovski, a dat citire mai multor proiecte de rezoluții, inclusiv celor cu referire la chestiunea funciară, colonizare, situația din Basarabia, momentul politic actual, la Adunarea constituantă (numită „întemeietoare”), la constituirea Sfatului Țării. Dat fiind că în ședința precedentă se votase doar o propunere de principiu cu privire la Sfatul Țării, prezidiul congresului a redactat un proiect de rezoluție unificator, bazat pe intervențiile și propunerile formulate anterior.

În cadrul dezbaterilor referitoare la elaborarea rezoluției privind constituirea Sfatului Țării, T. Ioncu, președintele Partidului Național Moldovenesc, a cerut ca formațiunii sale să i se atribuie cinci locuri în viitorul parlament. Au intervenit în discuție și alți delegați, între care V. Țanțu, Alexei Terenti, (?) Cojocari, Constantin Osoianu, Petru Dascăl, Gheorghe Tudor, (?) Codrean, (?) Silitra, Gh. Năstase, Ștefan Bulat, Nicolae Grosu, Nicolae Cernei, Anton Rugină, Anton Crihan și Dumitru Lungu. Unii au propus ca Sfatul Țării să ofere mandate de deputat și reprezentanților altor organizații: cooperativelor, preoților, învățătorilor, agronomilor, lucrătorilor de la căile ferate, medicilor, lucrătorilor poștali, avocaților. S-a decis ca acestor organizații să li se acorde zece locuri, patru urmând să fie redistribuite din contul celor repartizate anterior reprezentanților țăranilor, iar șase – din contul reprezentanților militarilor. Rezoluția privind constituirea Sfatului Țării, ajustată pentru a ține cont de aceste propuneri, a fost votată în unanimitate²⁸. Reprezentanților militarilor le-au revenit astfel 44 de mandate, în loc de cele 50 prevăzute anterior.

Sunt cunoscute mai multe versiuni ale rezoluției privind constituirea Sfatului Țării, care diferă între ele doar sub aspect stilistic. Redăm mai jos varianta publicată de Ștefan Ciobanu.

REZOLUȚIA CONGRESULUI MILITARILOR MOLDOVENI „DESPRE CONSTITUIREA SFATULUI ȚĂRII”

Primul congres al militarilor moldoveni a hotărât: pentru ocârmuirea Basarabiei în cel mai scurt timp să se alcătuiască Sfatul Țării. În el vor intra 120 de deputați în felul următor: moldovenii vor avea 84 de locuri (70%) și celelalte neamuri din Basarabia 36 de locuri (30%), 44 deputați moldoveni se vor alege din Congresul de față; 30 deputați de la țărani și 10 de la organizațiile și partidele moldovenești. Să li se deie în

²⁷ *Soldatul Moldovan*, nr. 11 (24 noiembrie), 1917.

²⁸ ANRM, F. 727, inv. 2, dos. 18, ff. 4v.-5.

Sfatul Țării 10 locuri (pe deasupra celor 120) moldovenilor de peste Nistru, dacă dâșii vor voi să le prindă. Unirea cu capitaliștii nu-i dorită. Sfatul Țării va fi vremelnic și va ființa numai până la alcătuirea Adunării Întemeietoare basarabene. Toate așezămintele administrative din Basarabia se supun pe deplin Sfatului Țării. Îndată ce se va înființa Sfatul Țării, toate comitetele din Basarabia capătă un caracter curat profesional și n-au dreptul de a se amesteca în treburile politice.

23 octombrie 1917, or. Chișinău²⁹.

Această variantă include un detaliu relevant: mențiunea a 10 locuri oferite moldovenilor de peste Nistru. Prevederea a fost discutată și aprobată în cadrul ședinței din 24 octombrie, în timpul dezbaterii și votării altei rezoluții, intitulată *Despre moldovenii de peste Nistru*.

ALEGEREA DEPUTAȚILOR

Publicațiile și documentele de epocă includ variante timpurii ale listelor deputaților aleși în Sfatul Țării. Prima dintre ele (conținând și numele deputaților aleși la Congresul Militarilor Moldoveni) a apărut în nr. 9 din 26 noiembrie 1917 al ziarului *Ardealul*. O listă ce-i include doar pe deputații militari aleși în Sfatul Țării se conține și în procesul-verbal al congresului³⁰.

Procedura alegerii deputaților e menționată sumar și în reportajul lui M. Minciună, care informa că „La 25, 26 și 27 octombrie s-au ales deputații în Sfatul Țării dintre ostașii adunați. Alegerile s-au făcut după ținuturi și s-au ales 44 de deputați”³¹. I. Inculeț consemna și el: „Congresul a ales primii 44 de deputați”³². Succint este prezentată alegerea deputaților și de Gh. Pântea³³, A. Moraru³⁴, Gh. Tudor³⁵, care publică și lista celor aleși. Lista deputaților militari este prezentă și în varianta română a procesului-verbal, publicată mai târziu de I. Pelivan³⁶ în revista *Unirea Basarabiei cu România și recunoașterea ei internațională*³⁷, apărută în anul 2018: „congresul a ales primii 44 de deputați în Sfatul Țării (32 de deputați militari din partea județelor și 12 din partea unităților militare)”, inadvertență repetată în lucrarea cu aceeași denumire apărută în anul 2019³⁸.

²⁹ Șt. Ciobanu, *Unirea Basarabiei*, Universitas, Chișinău, 1993, p. 148.

³⁰ ANRM, F. 727, inv. 2, dos. 18, ff. 2-7.

³¹ *Soldatul Moldovan*, nr. 12 (1 decembrie), 1917.

³² I. Inculeț, *op. cit.*, p. 102.

³³ ANIC, *Fond personal Gherman Pântea*, dos. 12, pp. 12-14.

³⁴ ANIC, *Fond personal Pan Halippa*, dos. 93, pp. 4-6.

³⁵ I. Tudor, *op. cit.*, pp. 164-166.

³⁶ ANIC, *Fond personal Ion Pelivan*, dos. 356, pp. 7-9.

³⁷ V. Burlacu, *Unirea Basarabiei cu România și recunoașterea ei internațională*, Chișinău, 2018, p. 129.

³⁸ V. Burlacu, *Unirea Basarabiei cu România și recunoașterea ei internațională*, Editura Academiei Române, Editura Istros a Muzeului Brăilei „Carol I”, București-Brăila, 2019, p. 171.

Sursele documentare permit, totuși, o reconstituire mai precisă a evenimentelor. Chestiunea alegerii propriu-zise a deputaților a fost discutată în cadrul ședinței din prima jumătate a zilei de 25 octombrie, când președintele ședinței, rotmistrul V. Cijevski, propusese ca candidații să fie repartizați pe județe (la acea vreme Basarabia era împărțită administrativ în opt județe: jud. Hotin, jud. Soroca, jud. Bălți, jud. Orhei, jud. Chișinău, jud. Bender, jud. Ismail și jud. Ackerman). Pentru fiecare județ urmau să fie înscrși maximum 10 candidați, dintre care să fie aleși câte 4 deputați, totalizând 32 de locuri. Cele 12 locuri rămase urmau să fie distribuite organizațiilor militare. În timpul pauzei de prânz, delegații s-au întrunit în ședințe, pe județe, și au întocmit listele de candidați, pe care le-au prezentat prezidiului congresului. O analiză atentă a acestora arată că majoritatea candidaților s-au înscris pe listele județelor lor de origine. S-au păstrat două tabele redactate de prezidiul congresului (sau de comisia pentru alegerea deputaților). În primul, candidații sunt enumerați în ordinea în care au fost propuși; în al doilea, aceștia apar în ordinea numărului de voturi primite³⁹. Cel de-al doilea tabel are caracterul unei totalizări a voturilor, dar nu include toți candidații, motiv pentru care am completat informațiile lipsă utilizând datele din primul tabel. Structura ambelor tabele este similară și cuprinde, în general, următoarele coloane: (1) numele candidatului, (2) numărul de voturi *pentru* acumulate de fiecare candidat, (3) voturile date *împotriva*, (4) *abținerile* și (5) numărul de voturi cu care a fost ales deputatul. Totuși, modalitatea de calcul aplicată de organizatori era eronată. Din numărul total de voturi „pentru”, aceștia au scăzut voturile „împotriva”, prezentând rezultatul drept număr de voturi cu care ar fi fost ales candidatul. Această procedură este incorectă: voturile „pentru” exprimă opțiunea pozitivă a unui număr determinat de delegați, ce nu poate fi diminuat sau anulat din motiv că alții s-au pronunțat „împotriva”. Un exemplu poate clarifica natura acestei erori. Candidatul Leonid Țurcanu, înscris pe listele jud. Soroca, a primit 251 de voturi „pentru” și 66 „împotriva”. Organizatorii au scăzut cele 66 de voturi „împotriva” din totalul de 251 și au prezentat rezultatul (185) drept numărul de voturi obținute. Mai mult, în tabelul comisiei apare în mod greșit cifra de 145. Corect ar fi fost să se considere cele 251 de voturi „pentru”, fără nicio scădere, întrucât un delegat nu putea vota simultan și pentru, și împotriva. Un alt exemplu: Dumitru Dragomir, candidat în jud. Ackerman (Cetatea-Albă), a obținut 168 de voturi „pentru” și 137 „împotriva”. Comisia a scăzut cele 137 de voturi „împotriva” din cele 168 „pentru” și a concluzionat că a fost ales cu 31 de voturi, ceea ce prezintă o interpretare greșită a procesului electoral. În realitate, acesta a fost susținut de 168 de persoane care au votat „pentru”.

³⁹ ANRM, F. 727, inv. 2, dos. 43, ff. 50-51v., 61-62v.

Respectiv, am adăugat la tabelele redactate de comisie o coloană suplimentară (6), care indică numărul real de voturi „pentru” obținute de fiecare candidat – cifra integrală, așa cum apare în prima coloană. Publicăm în original tabelele pentru fiecare județ, redactate de prezidiul congresului /comisia pentru alegerea deputaților.

Județul Soroca

În ziua de 25 octombrie au fost aleși reprezentanții jud. Soroca. În lista de candidați au fost incluse opt persoane: sublocotenentul Leonid Țurcan (originar din s. Trifăuți), delegat la congres de Regimentul 92 Peciora; funcționarul pe timp de război Boris Epure (originar din or. Chișinău⁴⁰), delegat de Administrația Districtului de Artilerie Odesa pentru Teatrul de Acțiuni Militare; funcționarul pe timp de război Ștefan Bolocan, delegat de Detașamentul Flotei de Transport Dunărene; marinarul Ion Ignatiuc (originar din s. Prepelița, jud. Bălți), delegat de Comitetul Executiv Central Moldovenesc al Sfaturilor de Deputați ai Soldaților și Ofițerilor; praporgicul (?) Boldescu (originar din s. Cubolta), delegat de Comitetul Executiv Moldovenesc al Sfaturilor de Deputați ai Soldaților, Ofițerilor și Marinarilor din garnizoana or. Odesa; soldatul (?) Muntean⁴¹; praporgicul (?) Zagaevschi, delegat de Regimentul 58 Infanterie Praga, și praporgicul Grigore Cazacliu (originar din s. Cotuijenii-de-Sus), delegat de Comitetul Executiv al Sfaturilor de Deputați ai Soldaților și Ofițerilor Moldoveni-Basarabeni de pe Frontul Român.

În urma scrutinului, candidații au obținut următoarele rezultate:

Numele, prenumele candidatului	Voturi „pentru”	Voturi „împotrivă”	Abțineri	Numărul de voturi incluse în tabelul elaborat de comisie	Numărul real de voturi obținute de candidat
1	2	3	4	5	6
Leonid Țurcan	251	66	-	185	251
Boris Epure	189	118	-	71	189
Ștefan Bolocan	184	112	-	72	184

⁴⁰ Aici și în continuare vom indica județul de origine al candidatului doar în cazul în care acesta nu este născut în județul în care a candidat.

⁴¹ La congres au participat șapte militari cu numele Muntean(u), așa încât e imposibil de stabilit care dintre ei a candidat.

Ion Ignatiuc	183	114	-	69	183
(?) Boldescu	183	122	-	61	187
(?) Muntean	182	125	-	57	182
(?) Zagaevschi	163	156	-	7	163
Grigore Cazacliu	167	143	-	24	167

În urma votului, au fost aleși deputați Leonid Țurcan, Boris Epure, Ștefan Bolocan și Ion Ignatiuc.

Județul Ismail

La 26 octombrie, în ședința din prima parte a zilei, s-a procedat la alegerea deputaților din jud. Ismail. Au candidat sublocotenentul Vitalie Zubac (originar din s. Caragaciul-Nou), delegat la congres de Batalionul Morții din Divizia 4 Pușcași; praporgicul Nicolae Cernei (originar din s. Toceni), delegat de Detașamentele de Miliție de Intervenție Rapidă din Basarabia; ostașul Procopie Motoman⁴², delegat

⁴² Cu privire la deputatul Procopie Motoman (ortografiat și Mataman) trebuie să facem câteva precizări. În procesul-verbal al congresului, numele celui de-al treilea deputat ales din partea jud. Ismail este ilizibil. Cineva a scris deasupra cu cerneală Grigore Turcuman. În memoriile lor, Anatolie Moraru, Gherman Pântea și Tudor Gheorghe trecuseră numele celui de-al treilea deputat drept Vataman, iar în stenograma publicată de Ion Pelivan e trecut Motoman. În fine, în tabelele redactate de comisia pentru alegerea deputaților, al treilea nume ales pentru jud. Ismail e indicat drept Motoman. Avem trei nume: Grigore Turcuman, (?) Vataman și (?) Motoman. Grigore Turcuman a fost delegat la Congres de Comitetul Executiv Moldovenesc al Sfatului Deputaților Soldați și Ofițeri din or. Sevastopol, fiind ales în comisia pentru alegerea deputaților. Am arătat mai sus cine l-a delegat pe Procopie Motoman la congres. Bombardierul (?) Vataman a participat și el la congres, fiind delegat de Brigada 34 Artilerie. Așadar, care este numele deputatului? Susținem că e vorba de Procopie Motoman din următoarele considerente. Mai întâi, în nr. 9 din 26 noiembrie 1917, ziarul *Ardealul* a publicat lista deputaților care constituie Sfatul Țării. Printre cei aleși la Congresul Militarilor Moldoveni figurează un deputat cu numele Moldovan Procopie. Credem că este o inadvertență a ziarului, întrucât niciun alt deputat ales la congresul militarilor nu avea prenumele Procopie. Lista publicată în acest ziar conține și alte greșeli. Apoi, Procopie Motoman e trecut pe o listă nedatată, intitulată *Lista deputaților Sfatului Țării*, fiind inclus în ea sub nr. 30, cu precizarea că a fost ales la Congresul Militarilor Moldoveni (ANRM, F. 727, inv. 2, dos. 75, f. 5v.). Un deputat cu numele Vataman nu figurează nici printre cei aleși la Congresul Militarilor Moldoveni și nici în lista generală. Este adevărat că la nr. 33 este trecut plutonier-major de marină Grigore Turcuman, însă se precizează că a fost ales deputat de Comitetul Executiv Moldovenesc al Sfatului Deputaților Soldați și Ofițeri din or. Sevastopol, cum vom vedea mai jos. Procopie Motoman e trecut pe o listă ca deputat în Sfatului Țării pentru perioada 21-30 noiembrie 1917, lista întocmită de comisia de lichidare a Sfatului Țării. În nicio listă nu figurează vreun deputat cu numele Vataman (ANRM, F. 727, inv. 2, dos. 77, f. 16). Un argument în plus că anume Procopie

de Compania 22, Detașamentul 466 Pedestru Herson; praporgicul Chiril Sbarea (originar din s. Colibaș), delegat de Regimentul 23 Pușcași al Morții; subofițerul inferior Pavel Colesnic (trecut în mandat drept Kolesnikov), delegat de Regimentul 411 Infanterie Sumî; soldatul Ion Voloc (trecut în mandat drept Volociuc), delegat de Regimentul 411 Infanterie Sumî; subofițerul inferior Ștefan Cârlan, delegat de Regimentul 40 Infanterie Rezervă; (?) Cojocari⁴³; soldatul (?) Băncilă, (trecut în mandat drept Bancilov), delegat de Regimentul 458 Infanterie Suja și praporgicul Vasile Matveev, delegat de Regimentul 40 Infanterie Rezervă.

În urma scrutinului, candidații au obținut următoarele voturi:

Numele, prenumele candidatului	Voturi „pentru”	Voturi „împotriva”	Abțineri	Numărul de voturi incluse în tabelul elaborat de comisie	Numărul real de voturi obținute de candidat
1	2	3	4	5	6
Vitalie Zubac	299	79	-	220	299
Nicolae Cernei	230	126	-	104	230
Procopie Motoman	226	161	-	65	226
Chiril Sbarea	195	126	-	69	195
Pavel Colesnic	213	156	-	[57]	213
Ion Voloc	193	191	-	[2]	193
Ștefan Cârlan	173	201	-	[28]	173

Motoman a fost ales deputat la congres e că la 30 octombrie 1917 el a fost cooptat ca membru al Biroului de organizare a Sfatului Țării (organ creat de Congresul Militarilor Moldoveni în ultima zi de lucru, 27 octombrie), unde a activat în calitate de conțopist în cancelaria biroului. În fine, la cea de-a treia ședință a Biroului de organizare din 1 noiembrie 1917, Procopie Motoman a fost ales în Comitetul salvării revoluției (Valeriu Popovschi, *Biroul de organizare a Sfatului Țării (27 octombrie - 21 noiembrie 1917. Studiu și documente*, Pontos, Chișinău, 2013, p. 68). Cu toate acestea, numele lui Procopie Motoman nu apare în lista deputaților aleși la Congresul Militarilor Moldoveni, validată de Sfatul Țării la 4 decembrie 1917. Din partea jud. Ismail sunt validate mandatele a trei deputați: Vitalie Zubac, Nicolae Cernei și Chiril Sbarea (ANRM, F. 727, inv. 2, dos. 21, f. 87).

⁴³ La congres au participat trei militari cu numele Cojocari: soldatul Ștefan Cojocari, delegat de Regimentul 40 Infanterie Rezervă și alți doi delegați cu același nume, soldatul Ion Cojocari, delegat de Compania 2 din Detașamentul 476 Pedestru Herson și Ion Cojocari, delegat de Spitalul 822 de Câmp.

(?) Cojocari	226	161	-	[65]	226
(?) Băncilă	147	230		[73]	147
Vasile Matveev	-	-	-	-	-

Au fost aleși deputați Vitalie Zubac, Nicolae Cernei, Procopie Motoman și Chiril Sberea.

La încheierea acestui scrutin, prezidiul congresului a propus constituirea unei comisii pentru a continua alegerile. În urma dezbatelor, în comisia pentru alegerea deputaților au fost incluși praporgicul Vasile Țanțu, plutonierul-major de marină Grigore Turcuman, voluntarul Ion Buzdugan, (?) Muntean, praporgicul Nicolae Suruceanu și (?) Vatava.

În ultima zi a congresului, la 27 octombrie 1917, au fost aleși deputații din celelalte șase județe.

Județul Bălți

Au candidat sublocotenentul Ghermn Pântea (originar din s. Zăicani), delegat la congres de Comitetul Executiv Central Moldovenesc al Sfaturilor de Deputați ai Soldaților și Ofițerilor; praporgicul Anton Crihan (originar din s. Sângerei), delegat de Detașamentele de Milizie de Intervenție Rapidă din Basarabia; voluntarul Ion Buzdugan (originar din s. Brânzanii-Vechi), delegat de Comitetul Executiv Central Moldovenesc al Sfaturilor de Deputați ai Soldaților și Ofițerilor; praporgicul Vasile Țanțu (originar din s. Horodiște, jud. Lăpușna), delegat de Comitetul Executiv al Sfaturilor de Deputați ai Soldaților și Ofițerilor Moldoveni-Basarabeni de pe Frontul Român; (?) Tudos⁴⁴; genistul superior Vasile Gafencu (originar din s. Sângerei), delegat de Comitetul Executiv Moldovenesc al Sfaturilor de Deputați ai Soldaților, Ofițerilor și Marinarilor din garnizoana or. Odesa; traducătorul de limba română Dumitru Lungu, delegat de Cartierul General al Armatei VI; (?) Aretemii⁴⁵, (?) Chicerman⁴⁶.

În urma scrutinului, candidații au obținut următoarele voturi:

⁴⁴ La congres au participat doi militari cu numele Tudos(e): subofițerul superior Ilie Tudos, delegat de Spitalul Militar din or. Tiraspol și felcerul Ion Tudos, delegat de Brutăria Mobilă 86 de Campanie. Felcerul Ion Tudose a fost ales deputat pe listele jud. Cetatea-Albă.

⁴⁵ Nu s-a păstrat niciun mandat eliberat vreunui delegat cu numele Artemii.

⁴⁶ La congres au participat doi militari cu numele Chicerman: ostașul Dumitru Chicerman, delegat de statul-major al Diviziei 10 Pușcași Siberiană și felcerul Petru Chicerman, delegat de Punctul 127 de Evacuare din spatele frontului. Petru Piciormare (ortografiat și Chicerman) a fost ales deputat la 28 ianuarie 1918 de către Comitetul Executiv Central Moldovenesc al Sfaturilor de Deputați ai Soldaților și Ofițerilor.

Numele, prenumele candidatului	Voturi „pentru”	Voturi „împotrivă”	Abțineri	Numărul de voturi incluse în tabelul elaborat de comisie	Numărul real de voturi obținute de candi- dat
1	2	3	4	5	6
Gherman Pânteia	378	0	1	378	378
Anton Crihan	348	0	30	348	348
Ion Buzdugan	334	8	36	326	334
Vasile Țanțu	334	9	35	325	334
(?) Tudos	289	34	47	255	289
Vasile Gafencu	280	28	70	252	280
Dumitru Lungu	149	74	155	149	149
(?) Artemii	93	44	241	93	93
(?) Chicerman	75	-	241	75	75

Au fost aleși deputați Gherman Pânteia, Anton Crihan, Ion Buzdugan și Vasile Țanțu.

Județul Orhei

Au candidat furierul Dumitru Plătică, delegat la congres de Comitetul Executiv al Sfaturilor de Deputați ai Soldaților și Ofițerilor din or. Sevastopol; artileristul Elefterie Sinicliu (originar din s. Echimăuți), delegat de Comitetul Executiv Moldovenesc al Sfaturilor de Deputați ai Soldaților, Ofițerilor și Marinarilor din garnizoana or. Odesa; praporgicul Ilarion Buiuc (originar din s. Chiperceni), delegat de Regimentul 134 Feodosia; praporgicul Grigore Roșca, delegat de Regimentul 40 Infanterie Rezervă și Comitetul Executiv Moldovenesc al Sfaturilor de Deputați ai Soldaților, Ofițerilor și Marinarilor din garnizoana or. Odesa; (?) Plămădeală⁴⁷; (?) Savinschi⁴⁸, pistolarul Petru Dască, delegat de plutonul 2, com-

⁴⁷ La congres au fost prezenți trei delegați cu numele de Plămădeală: soldatul Terentie Plămădeală, delegat de Regimentul de Gardă Rezervă Petrograd; praporgicul (?) Plămădeală, delegat de Regimentul 33 Infanterie Elețk și ostașul Teodor Plămădeală, delegat de Convoiul Divizionar din Divizia 16 Infanterie.

⁴⁸ Nu s-a păstrat niciun mandat eliberat vreunui delegat cu numele Savinschi.

pania 6 de pază din Regimentul 75 Infanterie Rezervă; (?) Bulgacov⁴⁹, sublocotenentul (?) Parfeniev, delegat de Regimentul 54 Infanterie Minsk; (?) Popovici⁵⁰.

În urma scrutinului, candidații au obținut următoarele voturi:

Numele, prenumele candidatului	Voturi „pentru”	Voturi „împotrivă”	Abțineri	Numărul de voturi incluse în tabelul elaborat de comisie	Numărul real de voturi obținute de candidat
1	2	3	4	5	6
Dumitru Plătica	234	91	-	143	234
Elefterie Sinicliu	227	134	-	97	227
Ilarion Buiuc	205	123	-	82	205
Grigore Roșca	204	123	-	81	204
(?) Plămădeală	199	183	-	81	199
(?) Savinschi	170	153	-	[17]	170
(?) Dascăl	199	133	-	[88]	199
(?) Bulgacov	187	135	-	[52]	187
(?) Parfeniev	174	135	-	[39]	174
(?) Popovici	163	156	-	[7]	163

Au fost aleși deputați Dumitru Plătica, Elefterie Sinicliu, Ilarion Buiuc și Grigore Roșca.

Județul Chișinău

Au candidat avocatul Ion Pelivan (originar din s. Rezeni), care nu a fost prezent la congres; voluntarul Ștefan Holban (originar din s. Cărpineni), delegat la congres de Comitetul Executiv Moldovenesc al Sfaturilor de Deputați ai Soldaților și Ofițerilor din garnizoana or. Odesa; funcționarul pe timp de război Gheorghe Tudor (originar din s. Stâncăuți, jud. Bălți), delegat de cohorțele

⁴⁹ Nu s-a păstrat niciun mandat eliberat vreunui delegat cu numele Bulgacov.

⁵⁰ La congres au participat doi militari cu numele Popovici: praporgicii Vasile Popa-Popovici, delegat de Regimentul 134 Infanterie Feodosia, și Vasile Popovici, delegat de Regimentul 60 Infanterie Zamoisk.

moldovenesci; Nicolae Grosu (originar din s. Bardar), delegat de detașamentele miliție de intervenție rapidă din Basarabia; Nicolae Suruceanu (originar din s. Suruceni), delegat de Comitetul Executiv Central Moldovenesc al Sfaturilor de Deputați ai Soldaților și Ofițerilor; tunarul Vasile Movileanu, delegat de Brigada 2 Artilerie și colonelul Nicolae Furtună.

În urma scrutinului, candidații au obținut următoarele voturi:

Numele, prenumele candidatului	Voturi „pentru”	Voturi „împotrivă”	Abțineri	Numărul de voturi incluse în tabelul elaborat de comisie	Numărul real de voturi obținute de candi- dat
1	2	3	4	5	6
Ion Pelivan	351	0	21	351	351
Ștefan Holban	352	3	23	349	352
Gheorghe Tudor	349	2	27	347	349
Nicolae Grosu	355	3	30	352	355
Nicolae Suruceanu	156	76	146	156	156
Nicolae Telembici	78	67	233	78	78
Vasile Movileanu	67	84	227	67	67
Nicolae Furtună	4	288	90	4	4

Au fost aleși deputați Ion Pelivan, Ștefan Holban, Gheorghe Tudor și Nicolae Grosu.

Observăm că un deputat ales nu a fost prezent la congres. Este vorba de I. Pelivan, care nu a obținut niciun vot împotrivă. Militarii au recompensat în acest mod activitatea lui I. Pelivan pentru redeșteptarea conștiinței naționale.

Județul Bender

Au candidat: sublocotenentul Ion Creangă (originar din s. Corjova), delegat la congres de Regimentul 10 Grenadieri al Morții Malorosia; praporgicul Luca Știrbeț (originar din s. Cărpineni, jud. Chișinău), delegat de Detașamentul 9 Miliție de Intervenție Rapidă din Basarabia; sublocotenentul Timofei Silistraru (originar din s. Taraclia), delegat de statul-major al Armatei IV, Unitatea convoaie de transport; furierul superior Afanasie Chiriac (originar din s. Corjova), delegat de Regimen-

mul 2 Pușcași Caucaz; (?) Budei⁵¹, (?) Ghincul⁵²; pușcașul Pantelei Duca, delegat de Regimentul 15 Pușcași; (?) Macovei⁵³; Vasile Căpățână, delegat de Comitetul Executiv Moldovenesc al Deputaților Soldați și Ofițeri din or. Bender, Regimentul 300 Rezervă și ostașul Demian Pâslari, delegat de Regimentul 16 Pușcași.

În urma scrutinului, candidații au obținut următoarele voturi:

Numele, prenumele candidatului	Voturi „pentru”	Voturi „împotriva”	Abțineri	Numărul de voturi incluse în tabelul elaborat de comisie	Numărul real de voturi obținute de candidat
1	2	3	4	5	6
Ion Creangă	332	18	228	314	332
Luca Știrbeț	219	70	89	149	219
Afanasie Chiriac	276	50	28	226	276
Timofei Silistraru	236	87	-	149	236
(?) Budei	204	77	97	127	204
(?) Ghincul	201	111	66	145	201
Pantelei Duca	26	288	64	[26]	[26]
(?) Macovei	49	301	48	[49]	[49]
Vasile Căpățână	80	120	178	[80]	[80]
(?) Pâslari	58	159	161	[58]	[58]

Au fost aleși deputați Ion Creangă, Luca Știrbeț, Afanasie Chiriac și Timofei Silistraru.

Județul Ackerman / Cetatea-Albă

Au candidat locotenentul Valentin Prahnițchi, delegat la congres de Comitetul Executiv Moldovenesc al Marinarilor, Soldaților și Ofițerilor din or. Sevasto-

⁵¹ Nu s-a păstrat niciun mandat eliberat vreunui delegat cu numele Budei.

⁵² La congres au participați trei militari cu numele Ghincul(ov): caporalul Feodor Ghincul, delegat de Regimentul 10 Geniu Siberian, ostașul Condrat Ghincul, delegat de Compania 1 din Detașamentul 476 Pedestru Herson și voluntarul Valentin Ghinculov, delegat de Regimentul 40 Infanterie Rezervă.

⁵³ Nu s-a păstrat niciun mandat eliberat vreunui delegat cu numele Macovei.

pol; Grigore Ceban⁵⁴; praporgicul Dumitru Dragomir (originar din s. Volintiri), delegat de Rezerva de Artilerie din Spatele Frontului Român; felcerul Ion Tudose (originar din s. Hâjdieni, jud. Bălți), delegat de Brutăria Mobilă 86 de Campanie; ostașul Vladimir Donțu, delegat de Detașamentul 479 Pedestru Herson; (?) Rusnac⁵⁵ și (?) Popovici⁵⁶.

În urma scrutinului, candidații au obținut următoarele voturi:

Numele, prenumele candidatului	Voturi „pentru”	Voturi „împotrivă”	Abțineri	Numărul de voturi incluse în tabelul elaborat de comisie	Numărul real de voturi obținute de candidat
1	2	3	4	5	6
Valentin Prahnițchi	258	64	-	194	258
Grigore Ceban	178	128	-	50	178
Dumitru Dragomir	168	137	-	31	168
Ion Tudose	289	34	-	255	289
Vladimir Donțu	146	159	-	[13]	146
(?) Rusnac	168	165	-	[7]	168
Nume indescifrabil	-	-	-	-	-
(?) Popovici	-	-	-	-	-

Au fost aleși deputați Valentin Prahnițchi, Grigore Ceban, Dumitru Dragomir și Ion Tudose.

⁵⁴ La congres au participat trei militari cu numele Grigore Ceban (ortografiat și Ciobanu); tizi, toți pușcași, toți delegați de Regimentul 21 Pușcași.

⁵⁵ La congres au participat doi militari cu numele Rusnac: subofițerul inferior Petru Rusnac, delegat de Campania 15 din Regimentul 45 Infanterie Rezervă și Leonte (?) Rusnac, delegat de Comitetul Executiv Moldovenesc al Deputaților Soldați și Ofițeri din or. Bender, Regimentul 300 Rezervă.

⁵⁶ La congres au participat doi militari cu numele Popovici: praporgicii Vasile Popa-Popovici, delegat de Regimentul 134 Infanterie Feodosia și Vasile Popovici, delegat de Regimentul 60 Infanterie Zamoisk.

Județul Hotin

Au candidat sublocotenentul Anatolie Moraru (originar din s. Cerlina-Mare) (?); Nicolae Cernăuțan (originar din s. Bălăsinești) (?); praporgicul Dumitru Mârza (originar din s. Bădragii-Vechi), delegat la congres de Regimentul 55 Infanterie Podolsk; ostașul Alexandru Moraru (originar din s. Corestăuți), delegat de Regimentul 409 Infanterie Novohopiorsk; (?) Caciula; (?) Caciula⁵⁷ și (?) Buga⁵⁸.

În urma scrutinului, candidații au obținut următoarele voturi:

Numele, prenumele candidatului	Voturi „pentru”	Voturi „împotrivă”	Abțineri	Numărul de voturi incluse în tabelul elaborat de comisie	Numărul real de voturi obținute de candidat
1	2	3	4	5	6
Anatolie Moraru	351	0	27	351	351
Nicolae Cernăuțan	305	5	68	300	305
Dumitru Mârza	284	13	81	271	284
Alexandru Moraru	279	33	66	246	279
(?) Caciula	114	76	186	[72]	[114]
(?) Buga	144	70	164	[74]	[144]

Au fost aleși deputați Anatolie Moraru, Nicolae Cernăuțan, Dumitru Mârza și Alexandru Moraru.

Tot în cadrul Congresului Militarilor Moldoveni au fost aleși trei deputați pentru locurile oferite moldovenilor de peste Nistru: Toma Jalbă, Șt. Bulat și Leon Mojeico⁵⁹.

Cele douăsprezece mandate de deputat rezervate organizațiilor militare nu au fost distribuite în cadrul congresului, ci ulterior, de către Biroul de organizare a Sfatului Țării, în ședința din 2 noiembrie 1917. Potrivit procesului-verbal nr. 4

⁵⁷ Nu s-a păstrat niciun mandat eliberat vreunui delegat cu numele Caciula.

⁵⁸ La congres au participat trei militari cu numele Buga: ajutorul de supraveghetor Vasile Buga, delegat de Infirmeria locală a or. Bender; furierul Vasile Buga, delegat de Comitetul Executiv al Sfaturilor de Deputați ai Soldaților și Ofițerilor Moldoveni-Basarabeni de pe Frontul Român și ostașul Dumitru Buga, delegat de Secția 9, Rezerva de Cavalerie a Grupului din Elisavetgrad. Ostașul Vasile Buga a fost ales secretar al Congresului Militarilor Moldoveni pentru limba rusă.

⁵⁹ ANRM, F. 727, inv. 2, dos. 18, f. 6v.

din acea zi, repartizarea mandatelor a fost următoarea: patru locuri de deputat au fost repartizate pentru organizația militarilor din Odesa; trei locuri de deputat pentru organizația militarilor de pe Frontul Român; trei locuri de deputat pentru Comitetul Executiv Central Moldovenesc al Sfatului de Deputați ai Soldaților și Ofițerilor și câte un mandat de deputat pentru organizațiile militarilor moldoveni din Sevastopol și, respectiv, Novoghiorghevsk⁶⁰. Procesul de alegere a deputaților desemnați de organizațiile militare a continuat după încheierea Congresului Militarilor Moldoveni, pornind de la această repartizare.

La 28 octombrie 1917, în baza cererii reprezentanților Comitetului Militarilor Moldoveni din or. Sevastopol, plutonierul-major de marină Grigore Turcuman (originar din s. Tătărauca-Nouă, jud. Soroca) a fost ales deputat de către Comitetul Executiv Moldovenesc al Sfatului Deputaților Soldați și Ofițeri din or. Sevastopol⁶¹.

La 2 noiembrie 1917, praporgicul Ion Păscăluță (originar din s. Fălești, jud. Bălți); genistul superior Vasile Gafencu (originar din s. Sângerei, jud. Bălți); praporgicul Nicolae Secară (originar din s. Rudi, jud. Soroca) și praporgicul Constantin Osoianu (originar din s. Gorești, jud. Bălți) au fost aleși deputați de către Comitetul Executiv Moldovenesc al Sfatului de Deputați ai Soldaților, Ofițerilor și Marinarilor din garnizoana or. Odesa.

La 6 noiembrie 1917, cavaleristul Efim Palii (originar din s. Iarova, jud. Soroca) a fost ales deputat de către Comitetul Executiv Moldovenesc al Sfatului de Deputați ai Soldaților, Ofițerilor și Marinarilor din garnizoana Novogheorghievsk.

La 20 noiembrie 1917, rotmistrul Vasile Cijevski (originar din s. Zaim, jud. Tighina); sublocotenentul Anton Rugină (originar din s. Văratice, jud. Bălți) și voluntarul Nicolae Suruceanu (originar din s. Suruceni, jud. Chișinău) au fost aleși deputați de Comitetul Executiv Central Moldovenesc al Sfatului de Deputați ai Soldaților și Ofițerilor.

Tot la 20 noiembrie 1917, subofițerul inferior Andrei Scobioală (originar din s. Moșeni, jud. Bălți); praporgicul Grigore Cazacliu (originar din s. Slobozia-Cușelăuca, jud. Soroca) și praporgicul Gheorghe Mare (originar din s. Slobozia-Mare, jud. Ismail) au fost aleși deputați de către Comitetul Executiv al Sfatului de Deputați ai Soldaților și Ofițerilor Moldoveni-Basarabeni de pe Frontul Român.

⁶⁰ V. Popovschi, *op. cit.*, pp. 69-70.

⁶¹ V. Popovschi, *op. cit.*, pp. 61-62.

CONCLUZII

Congresul Militarilor Moldoveni din 20-27 octombrie 1917 a reprezentat un moment decisiv în procesul de instituire a unei structuri reprezentative pentru Basarabia, în contextul de instabilitate politică și socială generat de prăbușirea regimului țarist. În ciuda condițiilor precare și a urgenței situației, lucrările congresului s-au desfășurat într-un cadru deliberativ relativ deschis, cu participarea unor delegați proveniți din întreaga regiune și din diverse structuri militare.

Rezoluția despre constituirea Sfatului Țării, votată în două variante succesive și ajustată în urma dezbaterilor, a reflectat efortul de echilibrare a reprezentării politice, sociale și etnice. Repartizarea mandatelor între diverse categorii (militari, țărănime, organizații civice și minorități) a urmărit crearea unui organism legislativ provizoriu care să funcționeze până la convocarea unei adunări constituante. Numărul de deputați oferit formațiunilor politice și obștești a acoperit tot spectrul politic, social și etnic al Basarabiei de la acea vreme, iar modalitatea de alegere a deputaților a fost una democratică. Dincolo de aspectele procedurale, rezoluția cu privire la constituirea Sfatului Țării a avut o semnificație simbolică profundă, marcând o primă afirmare instituțională a dreptului la autodeterminare al basarabenilor, articulat atât prin revendicările naționale, mai ales după căderea țarismului în Rusia, cât și prin nevoia de stabilitate administrativă într-o perioadă de criză generalizată.